

Kortrijks architect (1823-1894), die zonder twijfel de voornaamste vertegenwoordiger van het eclectisme in de Belgische architectuur, de zgn. Leopold II-stijl was. Ter gelegenheid van de uitgave van het nieuwe 100 F.-biljet, waarop BEYAERT's portret prijkt, ging in mei-juni 1978 een tentoonstelling door in de Nationale Bank te Brussel, gewijd aan het leven en werk van genoemde architect. Meteen was dat het sein voor een herwaardering van de eclectische bouwkunst, tot voorheen alleen door enkele jonge architecten en kunsthistorici verdedigd en door de meeste zogenaamde "kenners" van een oude generatie verguisd ten voordele van -meestal zielloze- nieuwbouw en functionaliteit.

We gaan hier natuurlijk niet in op BEYAERT's werken in het binnenland (Station te Tournai, Nationale Banken te Brussel en Antwerpen...). Alles is te vinden in de mooie catalogus "De eclectische bouwkunst van Hendrik Beyaert", gratis aangeboden aan de bezoekers van genoemde tentoonstelling. Over Oostende omzeggens geen woord in dit 142 blz. dikke boekwerk.

En nochtans ging Oostende's EERSTE KURSAAL, waarvoor BEYAERT de plannen tekende, in zijn tijd door als een der merkwaardigste verwezenlijkingen van eigentijdse bouwkunst. Is het omdat een gebouw niet meer bestaat dat het daarom in een historisch overzicht veronachtzaamd moet worden ?? We denken van niet.

Het EERSTE KURSAAL werd gebouwd in 1851-1852 ter vervanging van het Casino in het Stadhuis aan de Grote Markt, dat al sinds lang niet meer aan de eisen (bals, concerten, consumptiegelegenheid...) kon voldoen. Het nieuwe kursaal, aangeduid als Kursaal I, werd op de dijk geconstrueerd, tussen de hellingen van de Vlaanderenstraat en de Christinastraat in. Een brugje over de vestingsgrachten, ter hoogte van de Artilleriekazerne, leidde naar het Kursaalgebouw.

De plannen werden in 1850 besteld bij BEYAERT door Louis VANDENABEELE. De aanvraag werd goedgekeurd in de gemeenteraad van 7 januari 1851 (Feuille d'Ostende, 16 januari 1851). Er was ook een tweede plan ingediend, en wel door een concurrent van L. VANDENABEELE, BAAS genaamd. Deze had plannen laten opstellen door ene architect JOOSSENS. Dit alles bracht een kleine polemiek teweeg waarvan sporen te vinden in "La Feuille d'Ostende" en "La Flandre Maritime" (januari 1851). Daarbij werd BEYAERT's naam beklad door de concurrentie en dat noopte hem tot het schrijven van een brief ter verdediging, afgedrukt in "La Feuille d'Ostende" van 16 januari 1851.

Het werd al herhaalde malen geschreven dat de dijk, waarop het Kursaal kwam te staan deel uitmaakte van de militaire versterkingen en dat men daarom het Kursaal moest bouwen in gemakkelijk te demonteren onderdelen. Het gebouw werd dan ook hoofdzakelijk uit houtwerk opgetrokken.

Laten we nu J.B. LAUWERS aan het woord met hetgeen hij over Kursaal I schreef in "La Flandre Maritime" van 15 augustus 1855 :

"Le Kursaal a joui dès le principe de la faveur des étrangers, faveur justifiée tant par la beauté et l'élégance de l'établissement que par la manière tout à fait distinguée dont il est dirigé. Parmi toutes les nouveautés architecturales qui se sont élevés en Belgique depuis quelques années il n'y en a point qui se distingue par un cachet d'originalité aussi fortement prononcé et qui sorte davantage des voies ordinairement suivies que le Kursaal.

Cette construction, établie au milieu de la digue, se compose d'une salle de fêtes, d'un café et d'un restaurant. La façade principale qui regarde la mer, pose sur une immense terrasse, ornée d'élégants kiosques à ses deux extrémités et d'où la vue s'étend sur l'immensité si imposante de l'Océan.

Il serait fort difficile, pour ne pas dire impossible, de faire la description exacte de la façade du Kursaal. Elle est divisée en trois parties. Au centre un péristyle qui supporte une terrasse terminée par un bas étage ; celui-ci est couronné par une campanille à cadran que surmonte un drapeau aux couleurs nationales. A gauche et à droite s'étendent deux parties basses au faite desquelles flottent des oriflammes. L'ensemble de la façade pyramide de la manière la plus naturelle, et c'est sans effort, que l'oeil passe des parties basses à la partie centrale. Cette façade n'appartient à aucun style : ce n'est ni mauresque, ni ogival, ni renaissance ; c'est moins encore du classique ou du byzantin. L'architecte du Kursaal a créé la une délicieuse fantaisie, dont tous les caprices de l'imagination ont fait les frais ; et loin de se laisser dominer par les écarts de cette fantastique idée, M. Beyaert a su par son talent vaincre toutes les difficultés qu'il y avait à se laisser aller ainsi vers la nouveauté, vers l'inconnu. Mais si cet artiste a voulu déployer dans la façade principale le luxe d'une originalité de bon goût, il s'est au contraire montré architecte sévère et rigide observateur de toutes les règles de l'art dans la construction et la décoration de la salle des fêtes. C'est à la partie centrale de la façade qu'elle est adaptée. Cette salle est traitée dans le style mauresque le plus pur. On croirait se trouver dans une salle de l'Alhambra ou de quelque autre palais de Murcie ou de Grenade. Ces milles dorures, ces milles couleurs, ces mosaïques, sans nombre vous éblouissent de leur éclat, tant c'est riche et merveilleux. Tout dans la salle est d'un luxe et d'un confortable qui ne laissent rien à désirer, et ces divans avec leurs splendides étoffes algériennes à grandes raies sont du plus bel effet. Si les salles du café et du restaurant sont décorées avec moins de faste, elles sont traitées avec la simplicité qui convient à leur destination. On peut donc dire à juste titre que le Kursaal est quelque chose qui ne ressemble à rien de ce qui existe ; c'est à la fois de l'architecture et de la décoration, et M. Beyaert s'est placé à la hauteur du jour".

Algaaw bleek het Kursaal te klein en werd er aan uitbreiding gedacht. In de jaren 1860-1861 werden zalen bijgebouwd. Het Kursaal I zou echter geen lang leven beschoren zijn : In 1865-1870 verdwenen de nutteloos geworden vestingswerken. Oostende was van haar "corset" bevrijd en kon aan uitbreiding denken. Dit gebeurde dan ook, en op spectaculaire wijze, vooral onder impuls van Louis DELBOUILLE en zijn makkers. Ook het Kursaal voldeed niet meer. Er werd aan nieuwbouw gedacht, groter en luxueuzer. De plannen voor Kursaal II, van architect NAERT werden op 29 april 1875 door de Gemeenteraad goedgekeurd. Toen het Kursaal II op 22 juni 1878 plechtig geopend werd, had Kursaal I al uitgediend. Het gebouw werd uit elkaar genomen, verkocht en te Saint-Malo heropgebouwd. Daar deed het nog dienst tot aan de Tweede Wereldoorlog.

Het Kursaal I was een der eerste constructies waarvoor BEYAERT zelfstandig de plannen tekende. In de genoemde BEYAERT-catalogus lezen we p. 14 : "Beyaerts architectonische produktie neemt "definitief een aanvang vanaf 1851 met een huis dat hij optrekt aan de Kunstlaan te Brussel en met het Kursaal te Oostende, dat nog tijdens zijn leven zal worden afgebroken."

Naast het Kursaal I kende Oostende nog twee bouwwerken van BEYAERT : Het Huis Fontaine in de Vlaanderenstraat (vroeger Kattestraat) en het Huis JEAN. Te Middelkerke bouwde hij het Ziekenhuis voor Rachitische Kinderen.

ICONOGRAFIE VAN KURSAAL I :

Het Kursaal I kennen we tamelijk goed door tal van eigentijdse grafiek, schilderen en enkele zeldzame fotografieën. Geen prentkaarten echter : daarvoor was het nog te vroeg !

- Foto's om. in de verzamelingen van de Heemkundige Kring "De Plate".
- Een foto, afgedrukt in Roland DESNERCK's "Oostends Woordenboek" op p. 579 toont Kursaal I op de achtergrond rechts. De foto is genomen vanop de Oude Vuurtoren. Onvoorstelbaar hoe een stadsgedeelte zo van uitzicht kan veranderen !!

- Litho's en xylografieën in overvloed ! Ze staan allemaal netjes gecatalogeerd in A. VERBOUWE's "Iconografie van het arrondissement Oostende". Het zijn de nummers 585, 607, 629 c & e, 633, 640, 649, 659, 665, 674, 687, 689, 690, 698, 713, 741, 746, 747 & 750.
- Een schilderij van Michel VAN CUYCK (VERBOUWE, 684a), bewaard in het M.S.K. van Oostende, toont een gezicht op de Zeedijk met in de verte links het Kursaal I van opzij gezien. Afgebeeld in de brochure "Oostende" (Uitg. La Connaissance), 1954.

Norbert HOSTYN

DE OOSTENDSE SCHAAL VAN BEAUFORT.

Zoals iedereen weet is de BEAUFORT-SCHAAL, een schaal voor de windkracht lopende van 0 (windstilte) tot 12 (orkaan) opgesteld in 1805 door Sir Francis BEAUFORT (een Engelse admiraal die leefde van 1774 tot 1857) en afgeleid van de in de zee-manspraktijk ontstane terminologie, waarbij de zeilvoering als uitgangspunt werd genomen.

Ook op onze kust ontstond in verband hiermee een eigen terminologie die verschildte van plaats tot plaats en waarbij er ook nog een verschil werd genoteerd tussen de "BOOTJESSJOUWERIE" en de andere visserij. Voor Oostende gold en geldt nog steeds de hiernavolgende terminologie.

Schaalnummer	Door admiraal Beaufort gebruikte benaming	De Oostendse benaming
0	Stil	STAKELAMBLED alsmede de varianten hierop
1	Flauw en stil	E ZUCHTJE
2	Flauwe koelte	in de bootjessjouwerie spreekt men ook wel van een <u>kelletje</u>
3	Lichte koelte	E KELTJE of E KELLETJE
4	Matige koelte	E KAPPELINGE of E KABELINGE
5	Frisse bries	E BRIESJE
6	Stijve bries	E SCHOON BRIESJE
7	Harde wind	E FERME of STERKE BRIES, een <u>sterke kauwe</u> in de bootjessjouwerie
8	Stormachtig	NEN HALVE STORM
9	Storm	VLIEGENDE KOELTE
10	Zware storm	VLIEGENDE WEER
11	Zeer zware storm	VLIEGENDE STORM
12	Orkaan	NOODWEER ORKAAN VLIEGEND ORKAAN VLIEGEND NOODWEER

Opgetekend in de SPROTMAAND uit de mond van mensen die het nog konden weten.

J.B. DREESSEN